

Cocoșele din grădină

DINO BUZZATI s-a născut la 16 octombrie 1906 la San Pellegrino în apropiere de Belluno și s-a stins din viață la 28 ianuarie 1972 la Milano, fiind unul din cei mai interesați scriitori ai literaturii italiene.

În toate lucrările sale nu face altceva decât să reevalueze, să pună din nou în criză echilibrul deja precar dintre realitate și irealitate, dintre normalitate și stările febrile.

Operele sale sînt o dovadă a drumului străbătut în viață (nimeni nu poate spune cu exactitate dacă ascendent sau descendent), muntele, cîmpia și deșertul dovedindu-se a fi, în final, spații concentrice.

La fel se întîmplă și cu volumele sale, de

la "Barnabo, omul munților" (1933) sau "Secretul pădurii bătrîne" (1935), la "Deșertul tătarilor" (1940).

Prozele din "Boutique-ul cu mistere" (1968) sînt rodul intenției declarate a autorului de a face cunoscute cele mai bune lucrări scurte ale sale.

Poate că în loc de a intra într-un "boutique" avem senzația unui atelier de alchimist, a unei farmacii, oricum fiecare proză scurtă aparținînd acestui volum are efectul unei pastile-ecstasy.

Zece minute de astfel de lectură buzzatiană dau naștere unui secol de reverie!

Dino Buzzati

După ce noaptea se lasă, îmi place să mă plimb prin grădină. Să nu credeți că aș fi bogat. O grădină ca a mea aveți cu toții. O să înțelegeți mai tîrziu de ce.

În întuneric, deși nu e chiar beznă, deoarece prin ferestrele casei o lumină palidă scaldă grădina, în întuneric, spuneam, mă plimb pe gazon, picioarele mi se afundă în iarbă și gîndesc. Gîndind, îmi înalț ochii spre cer ca să văd dacă e senin, iar dacă sînt stele le privesc, punîndu-mi o mulțime de întrebări. Însă în unele nopți nu îmi pun nici o întrebare - stelele rămîn acolo undeva sus, deasupra mea, proaste, fără să-mi comunice nimic.

Eram un băiețandru cînd, făcîndu-mi plimbarea nocturnă, m-am împiedicat de un obstacol. Fiindcă nu vedeam nimic, am aprins un chibrit. Pe suprafața netedă a gazonului apăruse o protuberanță. Lucrul acesta era foarte ciudat. M-am gîndit c-o fi, probabil, opera grădinarului și mi-am propus să-l întreb a doua zi dimineață. Zis și făcut, a doua zi l-am chemat pe Giacomo, fiindcă așa se numea grădinarul meu, și i-am spus: "Ce Dumnezeu ai făcut în grădină? Pe gazon este ceva asemănător unei cocoșe. Ieri seară m-am împiedicat, iar astăzi dimineață, de îndată ce s-a luminat de zi, am văzut-o. E o cocoșă îngustă și lungă. Seamănă cu un tumul funerar. Vrei să-mi spui ce s-a întîmplat?"

"Nu este ceea ce pare să fie, domnule" răspuse grădinarul meu, "este de-a dreptul un tumul funerar. Fiindcă ieri, domnule, a murit un prieten de-al dumneavoastră."

Era adevărat. Iubitul meu prieten, Sandro Bartoli, de douăzeci și unu de ani murise în munți, cu capul zdrobit.

"Și ce vrei să spui" îl întrebai pe Giacomo "că prietenul meu a fost îngropat aici?" "Nu", răspuse el, "prietenul dumneavoastră, domnul Bartoli," vorbea astfel deoarece aparținea vechii generații, deși avea un aer politicos și respectuos, "a fost înmormîntat la poalele munților pe care îi cunoașteți. Doar că aici, în grădină, pămîntul s-a umflat de la sine, fiindcă este grădina dumneavoastră, domnule, iar tot ceea ce se petrece în viață va avea urmări aici." "Ei nu mai spune! Lasă, te rog, de-o parte aceste superstiții absurde", și mai adău-

gai: "Apucă-te și nivelează cocoșă aceea!"

După această discuție nu se întîmplă nimic, cocoșă rămase, iar eu continuam să-mi fac plimbarea prin grădină, după căderea nopții. Uneori mă împiedicam în umflătură, dar nu foarte des, din moment ce grădina era foarte mare.

Cocoșă era lată de șaptezeci de centimetri, lungă de un metru nouăzeci și cinci de centimetri, deasupra ei creștea iarba, iar înălțimea ei să tot fi fost de douăzeci de centimetri.

În mod firesc, de fiecare dată cînd mă împiedicam de ea, mă gîndeam la bunul meu prieten pierdut. Dar probabil că lucrurile se petreceau și invers. Poate că dădeam peste acea cocoșă din cauză că mă gîndeam la prietenul dispărut. Oricum, chestia asta era dificil de înțeles.

Treceau, de exemplu, două trei luni fără ca eu, în timpul plimbării nocturne, să mă izbesc de mica ridicătură de pămînt. În acel caz, amintirea lui se făcea prezentă. Atunci mă opream și în tăcerea nopții întrebam: "Dormi?" Dar el nu-mi răspundea.

El dormea cu adevărat, însă departe, sub stînci, într-un cimitir de munte și, odată cu trecerea vremii, nimeni nu avea să-și mai amintească de el, nimeni nu avea să-i mai aducă flori.

De atunci s-au scurs mulți ani și iată că, într-o seară, în timpul plimbării, tocmai în colțul opus al grădinii, mă împiedicai într-o altă cocoșă. Puțin lipsi să nu cad cît eram de lung. Trecuse de miezul nopții, toți dormeau, dar eu eram atît de nervos încît am început să strig: Giacomo, Giacomo, cu intenția vădită de a-l trezi. Și într-adevăr, o fereastră se lumină, iar Giacomo apărî în cadrul ei.

"Ce naiba este cocoșă aceasta?" am urlat. "Ai făcut vreo săpătură?" "Nu, domnule. Doar că între timp a murit un coleg de serviciu, drag dumneavoastră" răspuse el. "Se numea Cornali."

După un timp am dat peste o altă umflătură și, deoarece era noapte tîrzie, l-am chemat și de această dată pe Giacomo care dormea.

Acum știam prea bine ce semnificație avea acea cocoșă, însă în acea zi nu primisem vești rele, deci eram nerăbdător să aflu. Giacomo, plin de răbdare, deschise fereastra. "Despre cine-i vorba?"

l-am întrebat. "A murit cineva?" "Da, domnule," a răspuns el. "Se numea Giuseppe Patane".

Trecuseră apoi cîțiva ani destul de liniștiți, doar că la un moment dat cocoșele au început să fie tot mai multe în grădină.

Au apărut unele mici, dar și din acelea mari, gigantice, peste care nu se putea pași, ci trebuie să le urci pe o parte și să le cobori pe cealaltă. Erau adevărate coline. Două de o asemenea mărime au apărut la scurtă vreme una după alta. Atunci nu a fost necesar să-l întreb pe Giacomo ce se întîmplase. Acolo, dedesubtul celor doi tumuli înalți ca doi bizoni, erau închise două părți dragi din mine, răpîte fără milă din viața mea.

Astfel, de fiecare dată mă ciocneam în întuneric de cei doi teribili munți. Multe amintiri dureroase se tulburau, se reamestecau în interiorul meu, iar eu rămîneau tîntuit ca un copil înspăimîntat, chemîndu-mi pe nume toți prietenii. Le rosteam numele: Cornali, Pantane, Rebizzi, Longanesi, Mauri. Îi strigam pe cei alături de care am crescut, sau pe cei împreună cu care am lucrat mulți ani. Apoi mai tare, repetam: Negro, Vergani, de parcă făceam prezența. Însă nimeni nu răspundea.

Încet, încet, grădina mea, care fusese odată netedă și ușor de străbătut la pas, se transformă într-un cîmp de bătaie.

Iarbă mai crește încă, doar că pajîstea urcă și coboară într-un labirint de munți mici, de cocoșe, protuberanțe, umflături. Fiecare asemenea denivelare corespundea unui nume. Fiecărui nume îi corespundea un prieten. Fiecărui prieten îi corespundea un mormînt îndepărtat și un gol în mine.

În această vară a apărut o cocoșă atît de înaltă, încît atunci cînd m-am apropiat de ea nu mi-a mai fost cu putință să văd stelele. Era aproape imposibil să te cațeri pe ea, și era mult mai indicat să o eviți, ocolind-o.

Nici în acea zi nu primisem nici o veste rea, așa că prezența ei în grădina mea mă șocă de-a dreptul. Dar am aflat iute că era vorba despre cel mai iubit prieten al tinereții mele. Murise și el. Ne uneau atîtea adevăruri! Împreună descoperisem lumea, viața și lucrurile cele mai frumoase. Împreună explorasem poezia, culoarea și muzica munților.

Era firească deci apariția unui astfel de munte, ca să poată cuprinde, fie doar și în rezumat, lunga poveste pe care acea moarte o elibera. Am avut, la rîndu-mi, o mișcare de răzvrătire! "Nu, nu putea să fie adevărat" - îmi repetam înspăimîntat. Și pentru a nu știu cîta oară, mi-am chemat prietenii pe nume:

Cornali, Pantane, Rebizzi, Chiarelli, Brambilla.

În acel moment simții o adiere în noapte, o respirație care îmi răspundea "Da!" Puteam să jur că o voce îmi spunea "da!", o voce venind din alte lumi. Sau poate era glasul unei păsări de noapte, fiindcă păsările de noapte îndrăgesc foarte tare grădina mea. Acum să nu mă întrebați, vă rog, de ce continui să discut despre aceste lucruri triste. Viața este și așa destul de dificilă și atît de scurtă, iar să ne necăjim intenționat e o prostie. La urma urmei îmi puteți spune că aceste întîmplări triste nu vă privesc pe voi, ci doar pe mine.

Nu, eu vă răspund că nu, fiindcă, din păcate, ele vă privesc și pe voi. Ar fi minunat ca ele să nu vă atingă. Dar cocoșele din grădină sînt ale tuturor.

Fiecare din noi este proprietarul unei astfel de grădini, în care au loc aceste întîmplări dureroase. Este o poveste veche, ce se repetă de la începutul timpurilor și care se va repeta și pentru voi. Și să nu vă închipuiți că este vorba de o glumă literară. Nu, lucrurile nu stau chiar așa.

În mod firesc mă întreb dacă în vreo grădină, într-o zi oarecare, va apărea cocoșă legată de numele meu, măcar o umflătură mică. O simplă denivelare.

Poate fi atît de mică încît să n-o vezi nici ziua în amiaza mare. Dacă va apărea, oricum, o persoană, măcar o persoană din lumea aceasta, se va împiedica de ea.

E posibil ca din cauza caracterului meu blestemat să mor ca un cîine în fundul unui coridor vechi și părăsit. Și totuși o persoană se va împiedica în acea seară în minuscula cocoșă crescută în grădina sa. Se va împiedica poate și în seara următoare, iar de fiecare dată se va gîndi, scuzați-mă dacă mă iluzionez, cu o urmă de părere de rău, se va gîndi, spun, la un anumit individ ce se numea DINO BUZZATI!

Prezentare și traducere
Sânziana MUREȘEANU

REDACȚIA:

Sergiu ADAM (redactor șef),
Stelian NANIANU (secretar general de redacție)
Daniel-Ștefan POCOVNICU
Vasile SPORICI

• Revistă editată de Ministerul Culturii • Inspectoratul pentru Cultură al Județului Bacău •
12 PAGINI - Manuscrisele reținute se publică în ordinea necesităților redacționale.
Materialele nepublicate nu se restituie. Cititorii din străinătate se pot abona prin
RODIPET BUCUREȘTI SA, P.O. BOX 23-57, TELEX: 11995, 11034.

REDACȚIA: BACĂU, HOTEL „CENTRAL”, STR. NICOLAE BĂLCESCU, NR.8, TEL. 034-112497

Tipografia BISTRITA
str. Chimiei nr. 2
Tel./Fax: 034-173541